

מבט על השימוש במבחנים פסיכולוגיים בישראל והאתגרים החדשים

סול פיין
חברת מידות

הכינוס השנתי ה- 9 של האגודה הישראלית לפסיכומטריקה
ירושלים 2013

מבחנים פסיכולוגיים בישראל

- החשיבות של מבחנים פסיכולוגיים
- סקרים קודמים של ה- EFPA ו- Muniz et al. (2001)
- המחקר הנוכחי

נושאים קריטיים

- הסמכת מומחים בתחום המבחנים
- פיקוח על איכות המבחנים
- השתלמויות מקצועיות

מדגם

- 338 פסיכולוגים חברי הפ"י
- 74.3% נשים, 25.7% גברים; גיל ממוצע 52.2 (ס.ת. = 11.2)
- תחומי עבודה: חינוך (50.0%), קלינית (41.7%), ארגונית (8.3%).
- שיעור המשיבים: 12.9% (מתוך 2,619), טעות דגימה: 4.98%

כלים

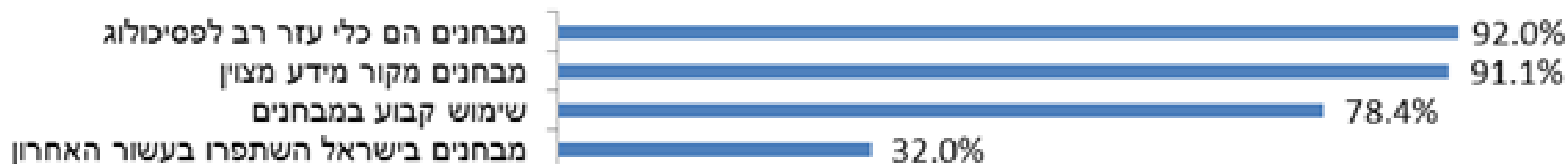
- EFPA Questionnaire on Test Attitudes of Psychologists של ה-
- 25 פריטים, 5 תחומי מדידה עיקריים: הערכה כללית, ידע והכשרה, טכנולוגיה, פיקוח, שימוש לא נאות
CFA: $\chi^2(449) = 891.90, p < .001; \chi^2/df = 1.99; RMSEA = .035 (CI = .031 - .038)$
- סקאלה: (1) "לגמרי לא מסכים" עד (5) "לגמרי מסכים".

הליך וניתוחים

- גיוס המשתתפים באמצעות מידעון הפ"י
- הממצאים מוצגים כשיעורי ההיענות וכממוצעים וגדלי אפקטים

הערכה כללית

- מבחנים מוערכים באופן חיובי, אך לא ממש נראים שיפורים בתחום בעשור האחרון

* שיעור המשיבים בצורה חיובית (4-5)

d	אירופה		ישראל		פריט
	ממוצע	ס.ת.	ממוצע	ס.ת.	
0.47**	3.58	1.33	4.17	1.16	שימוש קבוע במבחנים
0.10	4.53	0.68	4.60	0.68	מבחנים מקור מידע מצוין
0.27**	4.46	0.72	4.64	0.59	מבחנים הם כלי עזר רב לפסיכולוג
--	--	--	3.12	0.96	מבחנים בישראל השתפרו בעשור האחרון

* $p < .05$, ** $p < .01$, מבחן t .

הערכה כללית

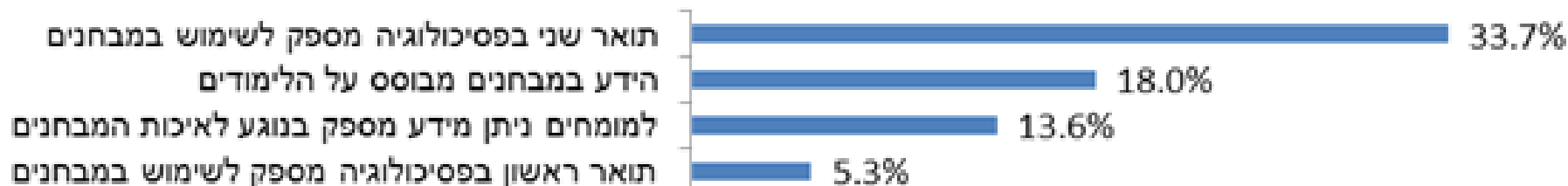
- 4 מתוך 5 המבחנים הנפוצים ביותר הינם מבחנים השלכתיים

שם המבחן	סוג המבחן	N	%*
ווקסלר (WISC, WAIS, WPPSI)	קוגניטיבי	200	59.2
בנדר גשטלט (BGT)**	אישיותי (השלכתי)	152	45.0
TAT	אישיותי (השלכתי)	96	28.4
בית-עץ-איש (HTP)	אישיותי (השלכתי)	57	16.9
רורשאך	אישיותי (השלכתי)	51	15.1
קאופמן (K-ABC)	קוגניטיבי (ילדים)	34	10.1
ביילי (BSID)	קוגניטיבי (ילדים)	11	3.3
MMPI	אישיותי	8	2.4
השלמת משפטים	אישיותי (השלכתי)	8	2.4
רייבן (RPM)	קוגניטיבי	7	2.1

* כל משיב ציין עד שלושה סוגי מבחנים; ** נחשב במקור כמבחן נירופסיכולוגי

ידע והכשרות

- לימודים אקדמיים נתפסים כלא מספקים בהכנת פסיכולוגים בשימוש הנכון במבחנים
- למומחים חסר מידע אודות המבחנים שבשימוש

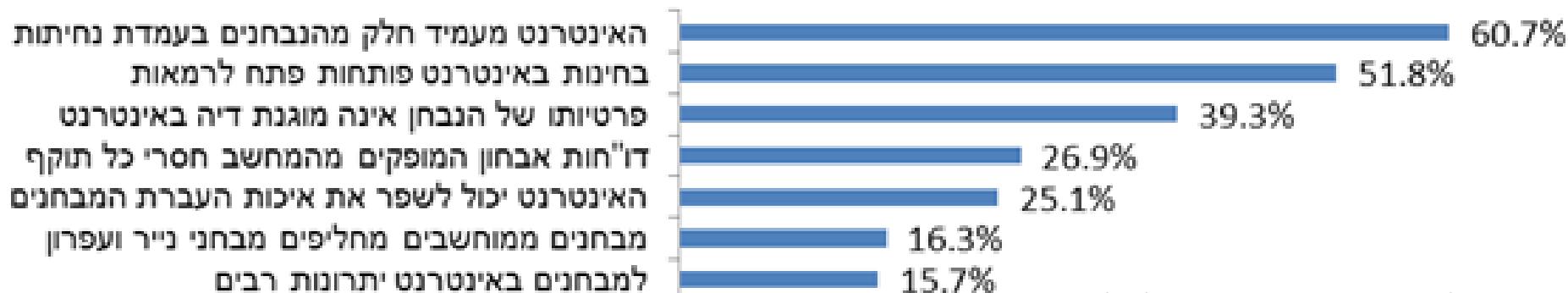

* שיעור המשיבים בצורה חיובית (4-5)

פריט	ישראל		אירופה		d
	ממוצע	ס.ת.	ממוצע	ס.ת.	
תואר ראשון בפסיכולוגיה מספק לשימוש במבחנים	1.68	0.94	--	--	--
תואר שני בפסיכולוגיה מספק לשימוש במבחנים	3.05	0.91	--	--	--
למומחים ניתן מידע מספק בנוגע לאיכות המבחנים	2.60	0.88	2.59	0.99	0.01
הידע במבחנים מבוסס על הלימודים	2.22	1.11	2.38	1.28	-0.01

טכנולוגיה

- מבחנים אינטרנטיים וממוחשבים נתפסים באופן שלילי
- מבחנים ממוחשבים אינם מחליפים מבחני נייר ועפרון

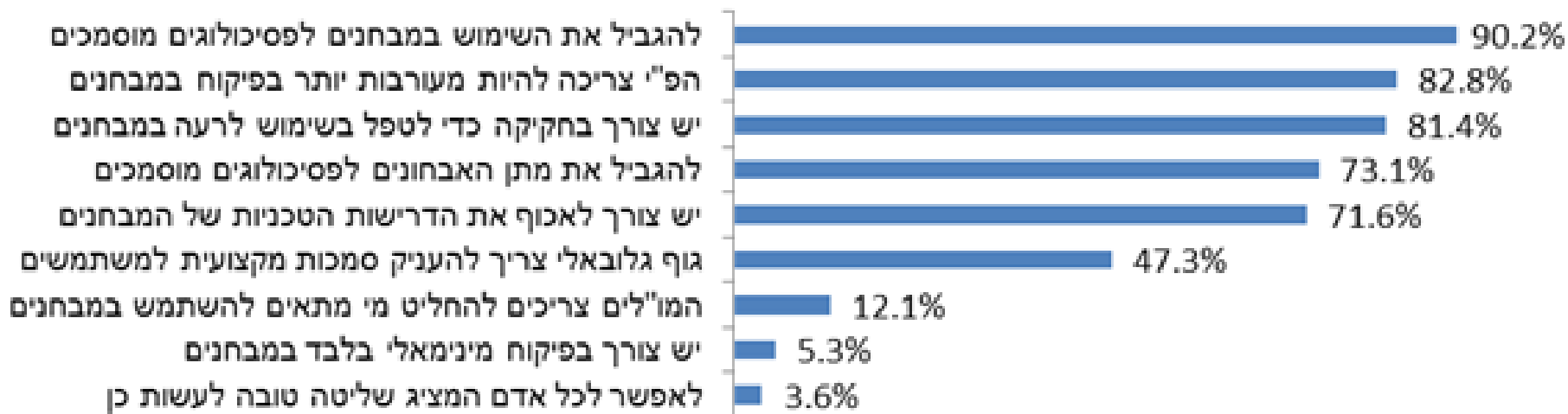

* שיעור המשיבים בצורה חיובית (4-5)

ד	אירופה	ממוצע	ישראל	ממוצע	פריט
ד	ממוצע	ממוצע	ממוצע	ממוצע	
--	--	--	1.07	2.36	מבחנים ממוחשבים מחליפים מבחני נייר ועפרון
--	--	--	1.05	2.47	למבחנים באינטרנט יתרונות רבים
--	--	--	1.00	2.84	האינטרנט יכול לשפר את איכות העברת המבחנים
--	--	--	0.96	2.98	דוחות אבחון המופקים מהמחשב חסרי כל תוקף
--	--	--	0.84	3.63	האינטרנט מעמיד חלק מהנבחנים בעמדת נחיתות
--	--	--	1.00	3.28	פרטיותו של הנבחן אינה מוגנת דיה באינטרנט
--	--	--	0.83	3.56	בחינות באינטרנט פותחות פתח לרמאות

פיקוח

- נדרשים יותר פיקוח, מגבלות ובקרה על השימוש במבחנים

* שיעור המשיבים בצורה חיובית (4-5)

פיקוח

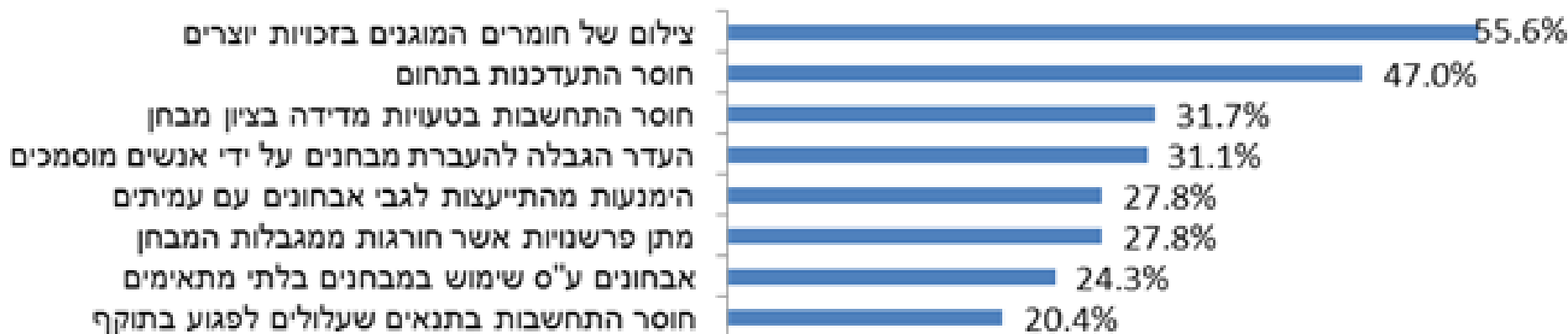
- נדרשים יותר פיקוח, מגבלות ובקרה על השימוש במבחנים

d	אירופה		ישראל		פריט
	ממוצע	מ.ת.ו	ממוצע	מ.ת.ו	
-0.68**	4.45	0.92	3.86	0.80	יש צורך לאכוף את הדרישות הטכניות של המבחנים
0.18**	4.00	1.00	4.16	0.80	יש צורך בחקיקה כדי לטפל בשימוש לרעה במבחנים
-0.10	2.03	0.95	1.94	0.86	יש צורך בפיקוח מינימאלי בלבד במבחנים
--	--	--	3.35	1.11	גוף גלובלי צריך להעניק סמכות מקצועית למשתמשים
0.01	2.18	1.13	2.19	1.03	המו"לים צריכים להחליט מי מתאים להשתמש במבחנים
0.04	4.08	0.85	4.11	0.74	הפ"י צריכה להיות מעורבת יותר בפיקוח במבחנים
0.17**	4.34	0.95	4.49	0.84	להגביל את השימוש במבחנים לפסיכולוגים מוסמכים
-0.25**	4.24	1.06	3.94	1.31	להגביל את מתן האבחונים לפסיכולוגים מוסמכים
-0.66**	2.30	1.17	1.63	0.82	לאפשר לכל אדם המציע שליטה טובה לעשות כן

* $p < .05$, ** $p < .01$, מבחן t .

שימוש לא נאות

- תדירות גבוהה יחסית בכל הקטגוריות, במיוחד העתקת חומרים וחוסר התעדכנות בתחום.
- לעתים קרובות, מבחנים מחו"ל אינם מבוססים על נורמות מקומיות עדכניות (הערה פתוחה).

* שיעור המשיבים בצורה חיובית (4-5)

שימוש לא נאות

- תדירות גבוהה יחסית בכל הקטגוריות, במיוחד העתקת חומרים וחוסר התעדכנות בתחום.
- לעתים קרובות, מבחנים מחו"ל אינם מבוססים על נורמות מקומיות עדכניות (הערה פתוחה).

פריט	ישראל		אירופה		d
	ממוצע	ס.ת.	ממוצע	ס.ת.	
צילום של חומרים המוגנים בזכויות יוצרים	3.61	1.05	2.75	1.27	0.73**
אבחונים ע"ס שימוש במבחנים בלתי מתאימים	2.91	0.99	2.23	1.11	0.65**
חוסר התעדכנות בתחום.	3.42	0.95	2.88	1.08	0.53**
הימנעות מהתייעצות לגבי אבחונים עם עמיתים	3.06	0.94	2.88	1.08	0.18**
חוסר התחשבות בטעויות מדידה בציון מבחן	3.06	1.04	2.74	1.17	0.29**
העדר הגבלה להעברת מבחנים ע"י אנשים מוסמכים.	2.84	1.17	2.27	1.22	0.48**
חוסר התחשבות בתנאים שעלולים לפגוע בתוקף	2.81	0.95	2.56	1.15	0.24**
מתן פרשנויות אשר חורגות ממגבלות המבחן	3.02	0.98	2.53	1.17	0.45**

* $p < .05$, ** $p < .01$, מבחן t.

סיכום והמלצות

- מבחנים נחשבים לכלים חשובים ואינטגרליים בעבודתם של פסיכולוגים בישראל
- תחום המבחנים הפסיכולוגים בישראל סובל מנקודות תורפה שעלולות לעכב את קידומו והתפתחותו.
- הצורך בפיתוח ידע והכשרה
- הצורך בפיקוח ובקרה
- המלצות:
 - הסמכת מומחים בשימוש המבחנים
 - קביעת השתלמויות חובה
 - הקמת מאגר פתוח של מומחים
 - הקמת מאגר של סקירות של מבחנים

תודה רבה!

saul@midot.com

